

Ἱερά Προσκυνήματα ἐν Γαλιλαίᾳ

Ἱερά Προσκυνήματα ἐν Γαλιλαίᾳ

Ἡ Γαλιλαία εἶναι ἐπαρχία τοῦ Ἰσραήλ, εἰς τὸ βόρειον μέρος. Εἰς τὴν Γαλιλαίαν περιώδευσε ὁ Κύριος τὸν περισσότερον χρόνον τῆς ἐπὶ Γῆς παρουσίας Του. «Καὶ περιῆγεν ὅλην τὴν Γαλιλαίαν ὁ Ἰησοῦς διδάσκων ἐν ταῖς συναγωγαῖς καὶ κηρύσσων τὸ εὐαγγέλιον τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ» (Ματθ. Δ', 23). Ἐδῶ εὐρίσκεται ἡ Ναζαρέτ, ἡ πόλις τοῦ Εὐαγγελισμοῦ, ἡ Κανά, ὅπου ἔκανε τὸ πρῶτο θαῦμα καὶ ἡ θάλασσα τῆς Τιβεριάδος ἢ τῆς Γαλιλαίας, ὅπου γύρω εἰς τὰ παράλια της διεδραματίσθησαν τόσα γεγονότα τῆς ἐπὶ Γῆς ζωῆς τοῦ Κυρίου.

Τοῦτο δὲν εἶναι τυχαῖον, διότι εἶχε προφητευθεῖ ὑπὸ τοῦ Ἡσαΐα, ὁ ὁποῖος 800 ἔτη πρὸ Χριστοῦ ἔγραφε διὰ αὐτὴν τὴν παρουσίαν τοῦ Κυρίου «Γῆ Ζαβουλῶν καὶ γῆ Νεφθαλείμ, ὁδὸν θαλάσσης πέραν τοῦ Ἰορδάνου, Γαλιλαία τῶν Ἐθνῶν, ὁ λαὸς ὁ καθημένος ἐν σκότει εἶδε φῶς μέγα καὶ τοῖς καθημένοις ἐν χώρα καὶ σκιᾷ θανάτου φῶς ἀνέτειλεν αὐτοῖς» (Ἡσαΐα θ', 1-2). Εἰς τὴν Γαλιλαίαν καὶ ἰδιαιτέρως πέριξ τῆς λίμνης τῆς Γεννησαρέτ συναντᾶ κανεὶς προσκυνήματα καὶ ἱεροὺς χώρους, ὅπου διεδραματίσθησαν θαυμαστὰ εὐαγγελικὰ γεγονότα. Μεταξὺ αὐτῶν ἡ Ἱερά Μονὴ τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων εἰς τὴν Τιβεριάδα, ὅπου ἔγινε καὶ ἡ τρίτη ἐμφάνισις τοῦ Κυρίου μετὰ τὴν Ἀνάστασίν Του, ἡ Βηθσαϊδᾶ, τὰ Μάγδαλα καὶ ἡ Ἀρχαία Καπερναοῦμ.

Ἡ λίμνη τῆς Τιβεριάδος

Πλήθος γεγονότων συνδέονται μὲ τὸ μέρος αὐτὸ τῆς Ἁγίας Γῆς, καθὼς ἡ φυσικὴ του ὁμορφιὰ τὸ καθιστᾶ ἀπὸ τὴν ἀρχὴν τοῦ χριστιανισμοῦ ἐν πολυσύχναστον ἱερὸν προσκύνημα. Ἡ λίμνη τῆς Τιβεριάδος κατέχει τὸ νότιον μέρος τῆς Γαλιλαίας. Εἶναι μία μικρὴ ἐσωτερικὴ θάλασσα, μὲ ὑφάλμυρο νερό. Εὐρίσκεται 212 μέτρα κάτω ἀπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς Μεσογείου. Ἐδῶ χύνεται ὁ Ἰορδάνης ποταμὸς καὶ μετὰ τὴν λίμνην διασχίζει τὴν Παλαιστίνην καὶ χύνεται εἰς τὴν Νεκρὰν θάλασσαν. Εἰς τὰ παράλια της ὑπῆρχαν τὴν ἐποχὴν τοῦ Κυρίου ἀκμάζουσαι πόλεις, ὅπως ἡ Καπερναοῦμ, ἡ Βηθσαϊδᾶ καὶ τὰ Μάγδαλα. Τὸ ὄνομα τῆς λίμνης εἰς τὴν ἑβραϊκὴν καὶ εἰς τὴν Παλαιὰν Διαθήκην εἶναι Κινέρετ καὶ προέρχεται ἀπὸ τὴν λέξιν Κινόρ, τὸ ὁποῖον σημαίνει βιολὶ καὶ αὐτὸ διότι τὸ σχῆμα τῆς λίμνης ἀπὸ τινὸς ὕψους ὁμοιάζει μὲ τὸ μουσικὸν αὐτὸ ὄργανον. Εἰς τὰ ἱερά Εὐαγγέλια ὀνομάζεται Λίμνη τῆς Γεννησαρέτ. Κατὰ τοὺς βυζαντινοὺς χρόνους, ὅπως καὶ σήμερον, εἰς ὅλα τὰ μέρη πέριξ τῆς Λίμνης, τὰ ὁποῖα ἀναφέρονται εἰς τὴν Καινὴν Διαθήκην, ἔχουν κτισθεῖ ναοὶ καὶ μοναστήρια. Ὁ προσκυνητὴς δύναται ἐπίσης νὰ δῆ πέριξ τῆς λίμνης ὄχι μόνον τὰς αὐθεντικὰς τοποθεσίας τῶν θαυμάτων τοῦ Χριστοῦ καὶ τῶν Εὐαγγελικῶν συμβάντων, ἀλλὰ καὶ πολλὰ ἐρείπια πρωτοχριστιανικῶν μνημείων.

Μάγδαλα

Ὅπως ἀναφέρεται εἰς τὴν Καινὴν Διαθήκην, τὸ ὄνομα συνδέεται μὲ τὴν Μαρίαν τὴν

Μαγδαληνήν. Πιθανὸν τὰ Μάγδαλα νὰ ταυτίζονται μὲ τὸ χωριὸν Δαλμανουθὰ τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Μάρκου, εἰς τὸ ὁποῖον ἦλθε ὁ Χριστὸς ὕστερον ἀπὸ τὸ θαῦμα τοῦ χορτασμοῦ τῶν πεντακισχιλίων. Εἰς τὰς ἑλληνικὰς ἱστορικὰς πηγὰς καὶ εἰδικώτερον εἰς τὸν Ἰώσηπον Φλάβιον τὰ Μάγδαλα εἶναι γνωστὰ ὡς Ταριχαία. Τὰ Μάγδαλα εἰς τὰ χρόνια τοῦ Χριστοῦ ἦτο φημισμένη κωμόπολις διὰ τοὺς ταριχευμένους ἰχθύας της, ἐκ τῶν ὁποίων ἔλαβε καὶ τὸ ὄνομά της: Ταριχαία. Αἱ ἀρχαιολογικαὶ ἀνασκαφαὶ ἔφεραν εἰς τὸ φῶς ἐρείπια συναγωγῆς ἀπὸ τὴν ἐποχὴν τοῦ Χριστοῦ, καθὼς καὶ ἐρείπια ἀρχαίου Βυζαντινοῦ Μοναστηριοῦ. Ὁ μοναχὸς Ἐπιφάνιος, ὁ ὁποῖος ἐπεσκέφθη τὰ Μάγδαλα εἰς τὸ μέσον τοῦ 9ου αἰῶνος, ἤρε Ἐκκλησίαν ἐκτισμένην εἰς τὸν χῶρον, ὅπου ἦτο ἡ οἰκία τῆς Μαρίας τῆς Μαγδαληνῆς.

Ναζαρέτ

Ὁ Χριστὸς διέβη τὰ παιδικὰ καὶ ἐφηβικά Του χρόνια εἰς τὸ μικρὸν χωριὸν τῆς Ναζαρέτ, γενέτειραν τοῦ Ἰωσήφ καὶ τῆς Παναγίας. Ἦτο εἷς μικρὸς οἰκισμὸς μὲ ὀλίγους κατοίκους, ὁ ὁποῖος ἀνεδείχθη εἰς ἱερὸν προσκύνημα μετὰ τὸν 4ον αἰῶνα μὲ τὴν ἀκτινοβολίαν τοῦ Χριστιανισμοῦ. Συμφώνως πρὸς τὴν παράδοσιν εἰς τὴν Ναζαρέτ κατὰ τὴν βυζαντινὴν περίοδον εἶχαν κτισθεῖ ἐκκλησίαι ἢ παρεκκλήσια ἐπάνω εἰς τέσσαρα ἱερὰ προσκυνήματα: τὴν Πηγὴν, ὅπου συνετελέσθη ὁ Εὐαγγελισμὸς, τὴν Σπηλιάν-Ἐργαστήριον τοῦ Ἰωσήφ, τὴν Συναγωγὴν, ὅπου ἐδίδαξε ὁ Χριστὸς καὶ τὸν Γκρεμνόν, ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἠθέλησαν νὰ γκρεμίσουν τὸν Χριστὸν οἱ συμπατριῶται Του (Λουκ.4:29). Σήμερον ὁ προσκυνητὴς δύναται νὰ ἐπισκεφθῇ τὰ ἱερὰ αὐτὰ προσκυνήματα.

Εἰς τὴν Πηγὴν τοῦ Εὐαγγελισμοῦ εἶναι ἐκτισμένη ἡ Ἑλληνο-Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία τοῦ Ἀρχαγγέλου Γαβριήλ, ἐνῶ εἰς τὴν Συναγωγὴν τῆς Ναζαρέτ εἶναι ἐκτισμένη ἡ Ἐκκλησία-Συναγωγή τῶν Γραικό-Καθολικῶν. Εἰς τὸ σημεῖον, εἰς τὸ ὁποῖον εὐρίσκετο ἡ οἰκία τῆς Παναγίας καὶ τὸ Ἐργαστήριον τοῦ Ἰωσήφ ἔχει κτισθεῖ ἡ ἐπιβλητικὴ Λατινικὴ Ἐκκλησία τοῦ Εὐαγγελισμοῦ, εἰς τὴν ὁποίαν εὐρίσκει ὁ προσκυνητὴς ἐνσωματωμένα τὰ βυζαντινὰ καὶ σταυροφορικὰ εὐρήματα. Εἰς τὸν Γκρεμνόν ἔχει κτισθεῖ παρεκκλήσιον, εἰς τὸν χῶρον τοῦ ὁποῖου εὐρίσκονται τὰ ἐρείπια τῆς ἀρχαίας βυζαντινῆς ἐκκλησίας καὶ τοῦ μοναστηριοῦ.

Ἱερά Μονὴ Κανᾶ τῆς Γαλιλαίας

Πλησίον τῆς Ναζαρέτ εὐρίσκεται ἡ πόλις Κανᾶ. Ἐνταῦθα ὁ Ἰησοῦς ἐτέλεσε τὸ πρῶτο θαῦμα Του, μεταβάλλων τὸ ὕδωρ εἰς οἶνον, κατὰ τὸν γάμον τοῦ Ναθαναήλ, ὅπου ἦτο κεκαλεσμένος μετὰ τῆς μητρὸς Του. Εἰς τὴν Κανᾶ ὑπάρχει Ἐκκλησία, ὅπου συμφώνως πρὸς τὴν παράδοσιν εἶναι ἐκτισμένη εἰς τὸν τόπον ὅπου εὐρίσκετο ἡ οἰκία τοῦ Σίμωνος τοῦ Κανανίτου, ποῦ ἦτο εἰς ἐκ τῶν δώδεκα μαθητῶν τοῦ Κυρίου. Εἰς τὸν Ἱερὸν Ναὸν διασώζονται δυὸ ἐκ τῶν λιθίνων ὑδριῶν, αἱ ὁποῖαι ἐχρησιμοποιήθησαν κατὰ τὸ πρῶτο θαῦμα, καθὼς καὶ τεμάχιο λειψάνου τοῦ Σίμωνος τοῦ Κανανίτου.

Ἱερά Μονὴ Ἁγίων Ἀποστόλων ἐν Καπερναοῦμ

Ὁ Ἱερὸς Ναὸς τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων εὐρίσκετο εἰς τὰ παράλια τῆς λίμνης. Ἐνταῦθα ὁ Κύριος ἐτέλεσε πλεῖστα θαύματα καὶ ἐχρησιμοποιοῖ ὡς κέντρον τῆς διδασκαλίας Του. Ἐθεράπευσε τοὺς δύο τυφλοὺς, τὸν παραλυτικόν, τὸν ὁποῖον ἐκατέβασαν ἐκ τῆς στέγης, τὴν συγκύπτουσαν γυναῖκα, τὸν δοῦλον τοῦ Ἐκατοντάρχου, τὴν αἱμορροοῦσαν, ἀνέστησε τὴν θυγατέρα τοῦ Ἰάειρου, κ.ἄ. Εἰς τὸν χῶρον εὐρέθησαν

καὶ τὰ ἐρείπια ἀρχαίας συναγωγῆς, εἰς τὴν ὁποίαν ἤρχετο ὁ Κύριος τὰ Σάββατα ἵνα ἐκπληρώσῃ τὰ θρησκευτικὰ Του καθήκοντα. Πλησίον τῆς συναγωγῆς ἦτο ἡ οἰκία τῆς πενθερᾶς τοῦ Ἀποστόλου Παύλου. Σήμερον εἰς τὴν Καπερναοὺμ ὑπάρχουσιν μόνο τὰ ἐρείπια τῆς συναγωγῆς καὶ ὁ Ἱερὸς Ναὸς τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων πλησίον τῆς λίμνης. Ὁ Ἱερὸς Ναὸς εἶναι ἐκτισμένος ἐκεῖ ὅπου εὕρισκετο ἡ οἰκία, ἐκ τῆς ὁποίας ὠμίλει ὁ Κύριος καὶ ἐκατέβασαν ἐκ τῆς στέγης τὸν παραλυτικόν.

Καπερναοὺμ

Δυτικῶς τῆς Γαλιλαίας εἶναι ἐκτισμένη ἡ ἀρχαία Καπερναοὺμ. Φέρει καὶ τὸ ὄνομα Κφάρ-Τεχούμ, τὸ ὁποῖον σημαίνει «χωρὶν συνόρου». Κατὰ τὴν Ρωμαϊκὴν ἐποχὴν ἡ Καπερναοὺμ ἦταν μεγάλον τελωνειακὸν κέντρον καὶ μεταξὺ τῶν κατοίκων τῆς ἦσαν καὶ ἐπιφανεῖς τελῶναι. Κατὰ τὴν βυζαντινὴν ἐποχὴν, (4ος-6ος αἰῶν) ἡ Καπερναοὺμ ἦτο ἀνεγνωρισμένη ὡς ἓν ἐκ τῶν σπουδαιοτέρων χριστιανικῶν προσκυνηματικῶν κέντρων, διότι συνεδέετο στενῶς μὲ τὰ γεγονότα τῆς Καινῆς Διαθήκης. Μετὰ τὴν ἀραβικὴν κατάκτησιν τῆς Ἁγίας Γῆς ἡ Καπερναοὺμ ἤρχισε νὰ παρακμάζῃ καὶ τὸν 11ον αἰῶνα κατεστράφη ὑπὸ σεισμοῦ καὶ ἔκτοτε ἐνεκατελείφθη ὀριστικῶς. Σήμερον ἡ Καπερναοὺμ εὕρισκεται ἐρειπωμένη βορείως τῆς παραλίας τῆς Γενησαρέτ. Ἀνατολικῶς τῆς ἀρχαίας πόλεως ὑπάρχει βυζαντινὸς Ναὸς τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων μὲ ἐξαιρετικὰς ἀγιογραφίας. Εἶναι ἐκτισμένος εἰς τὸ σημεῖον, ὅπου ἐκατέβασαν τὸν Παραλυτικὸν ἀπὸ τὴν στέγην, ἐπάνω εἰς τὴν κλίνην του. Τοῦτον εἶδε ὁ Κύριος καὶ τὸν ἐθεράπευσε λέγων πρῶτον «τέκνον ἀφέωνται σοι αἱ ἁμαρτίαι σου» καὶ εἶτα «ἄρον τὸν κράββατόν σου καὶ ὑπάγε εἰς τὸν οἶκόν σου». Ὁ Κύριος εἶχε καταστήσει τὴν Καπερναοὺμ τὸ κέντρον τῆς ἀποστολῆς Του καὶ τῆς διδασκαλίας Του. Λέγει σχετικῶς ὁ Εὐαγγελιστὴς Ματθαῖος: «καὶ καταλιπὼν τὴν Ναζαρέτ ἐλθὼν κατώκησεν εἰς Καπερναοὺμ τὴν παραθαλασσίαν ἐν ὀρίοις Ζαβουλῶν καὶ Νεφθαλείμ» (Ματθ. Δ', 13). Ἀπὸ τὴν Καπερναοὺμ κατήγοντο πολλοὶ ἐκ τῶν Ἀποστόλων. Ἐπίσης, ἐκεῖ ἐδιδάχθη διὰ πρώτην φορὰν τὸ μυστήριον τῆς θείας Εὐχαριστίας καὶ εἰς τὰ περιχώρα τῆς ἐξεφώνησε ὁ Κύριος τὴν περίφημον «Ἐπὶ τοῦ ὄρους Ὁμιλία Του». Εἰς τὰ περιχώρα τῆς περιφήμου πόλεως ἔκανε τὰ περισσότερα θαύματά Του, ὅπως τὸ θαῦμα τῆς θεραπείας τοῦ δαιμονισμένου, τῆς θεραπείας τοῦ παραλυτικοῦ, τῆς θεραπείας τῆς πεθερᾶς τοῦ Ἀποστόλου Πέτρου καὶ τοῦ ὑπηρέτου τοῦ Ρωμαίου Ἐκατοντάρχου. Εἰς τὴν Καπερναοὺμ ὁ Ἰησοῦς πολλάκις ἐπήγαινε εἰς τὴν Συναγωγὴν «κατὰ τὸ εἰωθός», ἐκτελῶν τὰ θρησκευτικὰ Του καθήκοντα. Σήμερον σώζονται τὰ ἀναστηλωμένα ἐρείπια τῆς ἀρχαίας Συναγωγῆς καὶ ἡ οἰκία τῆς πεθερᾶς τοῦ Ἀποστόλου Πέτρου, ὅπου «ἤψατο τῆς χειρὸς αὐτῆς καὶ ἀφῆκεν αὐτὴν ὁ πυρετὸς εὐθέως καὶ διηκόνει αὐτοῖς» (Ματθ. Η', 15).

Ἐν Τιβεριάδι, Ἱερὸς Ναὸς τῶν Δώδεκα Ἀποστόλων

Ὁ Ἱερὸς Ναὸς τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων εἰς τὴν δυτικὴν ὄχθην τῆς Τιβεριάδος ἐκτίσθη ἀρχικῶς ὑπὸ τὴν Ἁγίαν Ἑλένην, ὅταν ἦλθε εἰς Ἱεροσόλυμα καὶ ἀνεῦρε τὸν Τίμιον Σταυρόν. Τότε ἔκτισε τὸν Πανίερὸν Ναὸν τῆς Ἀναστάσεως, καθὼς καὶ πλῆθος ἄλλων ἐκκλησιῶν εἰς τόπους, ὅπου διεδραματίσθησαν ἕτερα περιστατικὰ τοῦ βίου τοῦ Κυρίου. Εἰς τὴν Τιβεριάδα ἔγινε ἡ τρίτη ἐμφάνισις τοῦ Κυρίου μετὰ τὴν Ἀνάστασίν Του καὶ ἡ Ἁγία Ἑλένη ἔκτισε Ναὸν ἐκεῖ πρὸς τιμὴν τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων. Μὲ τὴν ἐπέλασιν τῶν Περσῶν τὸ 614 μ.Χ. ὁ Ναὸς κατεστράφη καὶ ἐπανεκτίσθη ὑπὸ τοῦ Βυζαντινοῦ αὐτοκράτορος Ἰουστινιανοῦ τὸν 6ον αἰῶνα μ.Χ. Ἡ ἐκκλησία ἦταν τρίκλιτος. Τὸ μεσαῖον κλίτος ἦταν ἀφιερωμένον εἰς τὴν Σύναξιν τῶν Δώδεκα Ἀποστόλων, τὸ βόρειον κλίτος εἰς τοὺς πρωτοκορυφαίους Ἀποστόλους, Πέτρον καὶ Παῦλον καὶ τὸ νότιον κλίτος εἰς τὴν ἰσαπόστολον Μαρίαν τὴν Μαγδαληνὴν. Ἡ ἐκκλησία τοῦ Ἰουστινιανοῦ κατεστράφη καὶ ἐπανεκτίσθη ὑπὸ τοῦ

Μαρκιανού τὸ 650 μ.Χ. Ὅταν ἦλθον οἱ Σταυροφόροι τὸ 1200 μ.Χ. κατέλαβον καὶ τὸν Ναὸν τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων καὶ τὸν κατέστρεψαν. Ἀργότερον, ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τῆς καταστροφείσης ἐκκλησίας τοῦ Μαρκιανοῦ ἐκτίσθη ἡ σημερινὴ ἐκκλησία. Τὸ 1978 ἔγινε ἡ τελευταία ἐπισκευὴ καὶ ἡ Μονὴ ἀπέκτησε τὴν ἀρχικὴν τῆς μορφῆν. Τὸ κτιριακὸν συγκρότημα τῆς Μονῆς ἐνσωματώνει τμήματα τῶν μεσαιωνικῶν τειχῶν τῆς πόλεως. Εἰς τὸ νοτιοανατολικὸν μέρος τοῦ τείχους καὶ ἐπάνω εἰς τὴν δυτικὴν ὄχθην τῆς λίμνης τῆς Τιβεριάδος εὐρίσκεται τὸ παρεκκλήσιον τοῦ Ἁγίου Νικολάου. Σήμερον ἡ ἐκκλησία φέρει εὐδιάκριτα τὰ σημεῖα τῆς ἐπιχωματώσεως, δι' αὐτὸν δὲ τὸν λόγον καὶ αἱ ἀψίδες τῆς στέγης εἶναι χαμηλές. Τοῦτο κατέστη ἀναγκαῖον λόγῳ τῆς ἀνυψώσεως τῆς στάθμης τῶν νερῶν τῆς λίμνης, ἡ ὁποία εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς κατασκευῆς φράγματος εἰς τὴν ἔξοδον τῶν νερῶν πρὸς τὸν Ἰορδάνην ποταμὸν, ὥστε νὰ ἀξιοποιοῦνται πρὸς ἄρδευσιν. Ἡ Μονὴ ἀνήκει εἰς τὴν Ἁγιοταφιτικὴν Ἀδελφότητα.

Παρακλητικὸς κανὼν εἰς τοὺς δώδεκα Ἀποστόλους: «Τῶν Ἀποστόλων τῷ ναῷ νῦν προσδράμωμεν καὶ τῇ εἰκόνι τῇ αὐτῶν προσκυνήσωμεν, ἐκ κατωδύνου κράζοντες καρδίας αὐτοῖς πάσης ἡμᾶς ρύσασθε, ἐπηρείας καὶ βλάβης, ὀρατῶν ἀπάντων τε καὶ ἐχθρῶν ἀοράτων, τοὺς μετὰ πόθου σκέπη τῇ ἡμῶν, προσπεφευγότας, Ἀπόστολοι ἔνδοξοι».